

цесса (как студентов, так и преподавателя). Ориентация Украины на вхождение в мировое научно-образовательное пространство побуждает к внедрению новых учебно-воспитательных подходов, обеспечивающих развитие профессиональных коммуникативных компетенций у будущих врачей. Сегодня потребность Украины в медицинских специалистах, свободно владеющих иностранными языками, обусловлена многими факторами, например, стремительным ростом научной информации, а также мировой тенденцией к изданию медицинских журналов на иностранном языке для расширения круга читателей. Поэтому владение иностранным языком рассматривается как обязательный компонент содержания медицинского образования, который способствует эффективному общению, легкому доступу к информации, более глубокому взаимопониманию и конкурентоспособности специалистов. Цель обучения иностранному языку состоит в формировании у студентов способности и готовности к международной коммуникации, предполагает развитие навыков письменного (чтение, письмо) и устного (разговорная речь, аудирование) иноязычного общения. Перед преподавателями иностранных языков в высших медицинских учебных заведениях Украины встает проблема поиска эффективных путей преподавания предмета в т.ч. повышение познавательного интереса, мотивации. Большие надежды сейчас возлагаются на интерактивное обучение, которое построено на взаимодействии и обучении, организованное на результатах рефлексии. Основной чертой интерактивной технологии обучения является взаимодействие всех субъектов учебного процесса, направленное на продуктивную и творческую деятельность. К интерактивным технологиям, которые могут быть применены при изучении иностранного языка студентами медицинских вузов, относят дискуссии, кейс-технологии, тренинги, ролевые и деловые игры, проектная деятельность, технология развития критического мышления, психологический тренинг. Одним из преимуществ использования интерактивных методов является приближение процесса обучения к реальной практической деятельности будущих специалистов. Такая стратегия обучения способствует развитию у будущих врачей изобретательности, умению решать сложные проблемы, развитию аналитических способностей; а также повышает уровень владения иностранными языками.

Ключевые слова: интерактивные технологии обучения, интерактивный стиль обучения, интерактивные методы обучения, изучение иностранных языков, профессиональная компетенция, высшие медицинские учебные заведения.

Подано до редакції 02.12.2016

Рецензент: д. пед. н., проф. І. В. Бужина

УДК: 37.03+372.461+669+057.21

Ольга Юрївна Очеретна,
викладач кафедри лінгвістичної підготовки,
Одеська національна академія зв'язку ім. О. С. Попова,
вул. Ковальська, 1, м. Одеса, Україна

ХАРАКТЕРИСТИКА РІВНІВ СФОРМОВАНOSTІ АКМЕОЛОГІЧНОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ЕЛЕКТРОЗВ'ЯЗКУ В ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ

У статті розкрито структуру акмеологічної культури (компоненти, критерії, показники) майбутніх фахівців електрозв'язку в процесі професійної підготовки, схарактеризовано рівні сформованості акмеологічної культури, подано результати констатувального етапу дослідження.

Ключові слова: акмеологічна культура, рівні сформованості, майбутні фахівці електрозв'язку.

Постановка проблеми. Беручи до уваги сучасні потреби суспільства у висококваліфікованих фахівцях електрозв'язку, готових до практичної діяльності, які володіють знаннями технічної іноземної мови, професійно впливають на колег і підлеглих під час спілкування, здатні до навчання й самовдосконалення впродовж життя, постає завдання формування в студентів акмеологічної культури, що сприятиме вирішенню зазначених завдань. Недостатня кількість наукових розробок у галу-

зі практико зорієнтованого навчання і виховання майбутніх фахівців електрозв'язку, акмеології й прикладної акмеології, недостатнє використання цих ідей у практиці підготовки майбутніх фахівців електрозв'язку зумовлюють внесення змін у підготовку майбутніх фахівців електрозв'язку в процесі професійної підготовки.

Аналіз наукових досліджень. Аналіз виникнення та розвитку акмеологічних ідей в українській, білоруській та російській педагогічній теорії і практиці презенто-

вано в докторському дослідженні В. Вакуленко. Проблеми професіоналізму та компетентності, виявлення умов для забезпечення особистісно-професійного розвитку й досягнення індивідуумами професійного акме розглянуто в дослідженнях російських науковців О. Анісімова, О. Бодальова, А. Деркача, В. Зазикіна, Н. Кузьміної, А. Маркової, Л. Рудкевича.

В Україні сутність акмеологічної позиції в контексті професійно-педагогічної самореалізації вчителя досліджували такі вчені: А. Алексюк, С. Архипова, В. Беспалько, І. Бех, Л. Рибалко, О. Сухомлінська та ін. Акмеологічні умови розвитку професійного «Я» вивчали Т. Миронова, С. Мурашко, які стверджували, що професійна самосвідомість як різновид специфічної самосвідомості є особливістю освіти, що формується під впливом професійного середовища та активної участі суб'єкта в професійній діяльності. У межах вивчення персоналізованого підходу до управління педагогічним колективом розглядає акмеологічну позицію вчителя Т. Рогова.

Натомість, незважаючи на численність досліджень із цієї проблематики, не набула чіткого визначення сутність феномена «акмеологічна культура майбутніх фахівців електров'язку». Як засвідчив аналіз наявного наукового фонду, у педагогічній літературі не обґрунтовано педагогічні умови формування акмеологічної культури майбутніх фахівців електров'язку.

Мета статті – визначити структуру і схарактеризувати рівні сформованості акмеологічної культури майбутніх фахівців електров'язку в процесі професійної підготовки.

Виклад основного матеріалу. Визначення рівнів сформованості акмеологічної культури майбутніх фахівців електров'язку в процесі професійної підготовки здійснювалася нами відповідно до компонентів, що складають структуру акмеологічної культури майбутніх фахівців електров'язку: акмеологічна грамотність, акмеологічна компетентність, професійно-психологічна культура, кожний з яких представлений системою показників.

Оцінка акмеологічної грамотності відбувалася за «мотиваційно-орієнтаційним критерієм» з такими

показниками: потреба в досягненнях, мотивація успіху й уникнення невдач, ціннісні орієнтації, акмеологічна спрямованість студента на «справу», «себе», «взаємини», «дотримання інструкцій» сформовані цінності саморозвитку як змісту діяльності, спрямованість на самовдосконалення; володіння технічною англійською мовою (тест-опитувальник виміру потреби в досягненнях Ю. Орлова, методика діагностики особистості на мотивацію успіху й уникнення невдач Т. Елерса, володіння технічною англійською мовою оцінювали за результатами виконання тестових і навчальних завдань з англійської мови за професійним спрямуванням).

Акмеологічна компетентність оцінювалася за ціннісно-самореалізаційним критерієм за такими показниками: адекватна самооцінка особистісного потенціалу й рівня намагань, задоволеність досягнутим рівнем реалізації життєвих планів, гармонійність самореалізації та саморозвитку в різних сферах життєдіяльності (тест-опитувальник «Оцінка ефективності саморозвитку як фактору досягнення акме»).

Для вимірювання показників професійно-психологічної культури за креативно-саморозвивальним критерієм була застосована методика Г. Олпорта «Діагностика реалізації потреби у саморозвитку», що передбачала уміння інтегрування акмеологічного і професійного змісту навчальної інформації, проектування власної професійної діяльності, поведінки та саморозвитку, а також методика «Діагностика рівня саморозвитку» Л. Бережнова для діагностування вміння розкривати та мобілізувати власні зусилля в будь-яких ситуаціях, успішного виконання професійної роботи з метою саморозкриття прихованих можливостей.

Отже, згідно з визначеними критеріями та показниками сформованості акмеологічної культури студентів нами було розроблена діагностична програма обстеження майбутніх фахівців.

Одержані узагальнені результати сформованості акмеологічної культури майбутніх фахівців електров'язку за мотиваційно-орієнтаційним критерієм подано в таблиці 1.

Таблиця 1.

Рівень акмеологічної культури майбутніх фахівців електров'язку за мотиваційно-орієнтаційним критерієм

Група	Рівень	Високий		Задовільний		Низький	
		абс.	%	абс.	%	абс.	%
Рівень мотиваційної спрямованості інтересів і потреб							
КГ		40	50	22	27,5	18	22,5
ЕГ		13	15,4	32	37,6	40	47
Рівень мотивації до успіху							
КГ		59	73,7	21	26,25		
ЕГ				34	40	51	60
КГ(загальні середньоарифметичні дані)		50	62	15	19	15	19
ЕГ(загальні середньоарифметичні дані)		13	15,5	27	31,5	45	53

Як бачимо з таблиці 1, рівень акмеологічної культури майбутніх фахівців електров'язку за мотиваційно-орієнтаційним критерієм виявився таким: високий рівень виявили 62% студентів КГ та 15,5% студентів ЕГ, задовільний рівень акмеологічної культури засвідчили 19% студентів КГ та 31,5% студентів ЕГ. Низь-

кий рівень акмеологічної культури зафіксовано у 19% студентів КГ та 53% студентів ЕГ.

Одержані узагальнені результати сформованості акмеологічної культури майбутніх фахівців електров'язку за ціннісно-самореалізаційним критерієм подано в таблиці 2.

Таблиця 2.

Рівень акмеологічної культури майбутніх фахівців за ціннісно-самореалізаційним критерієм

Група	Рівень	Високий		Задовільний		Низький	
		абс.	%	абс.	%	абс.	%
Рівень реалізації потреб у саморозвитку							
	КГ	50	62,5	25	31,25	5	6,25
	ЕГ			25	30	60	70
Рівень ціннісної орієнтації самоздійснення							
	КГ	52	65	28	35		
	ЕГ	5	6	28	32,5	52	61,5
Рівень адекватної самооцінки потенціала та рівень намагань							
	КГ	47	58,5	33	41,5		
	ЕГ			25	30	60	70
Рівень креативності в процесі саморозвитку							
	КГ	43	53,5	30	37,5	7	9
	ЕГ	8	9,5	30	35	47	55,5
Рівень рефлексивної саморегуляції							
	КГ	47	58,5	31	38,5	2	3
	ЕГ	6	7	39	34	50	59
	КГ (загальні середньоарифметичні дані)	47	59	29	36	4	5
	ЕГ (загальні середньоарифметичні дані)	7	8,5	24	28,5	54	63

З таблиці 2 бачимо, що рівень акмеологічної культури майбутніх фахівців за ціннісно-самореалізаційним критерієм виявився таким: високий рівень виявили 59% студентів КГ та лише 8,5% студентів ЕГ, задовільний рівень зафіксовано 36%

студентів КГ та 28,5% студентів ЕГ. Низький рівень виявили 5% студентів КГ та 63% студентів ЕГ.

Одержані узагальнені результати сформованості акмеологічної культури майбутніх фахівців електров'язку за креативно-саморозвивальним критерієм подано в таблиці 3.

Таблиця 3.

Рівень акмеологічної культури майбутніх фахівців електров'язку за креативно-саморозвивальним критерієм

Група	Рівень	Високий		Задовільний		Низький	
		абс.	%	абс.	%	абс.	%
Рівень прагнення до саморозвитку							
	КГ	70	87,5	8	10	2	2,5
	ЕГ	5	6	13	15	64	79
Рівень самооцінки своїх якостей							
	КГ	57	71,5	23	28,75		
	ЕГ	6	7	21	24,5	58	68,5
	КГ (загальні середньоарифметичні дані)	63	78,75	15	18,75	2	2,5
	ЕГ (загальні середньоарифметичні дані)	5	5,5	17	21	63	73,5

За креативно-саморозвивальним критерієм результати були такими:

Високий рівень акмеологічної культури отримали 78,7% студентів КГ та тільки 6% студентів ЕГ, задовільний рівень мали 18,75% студентів КГ та 21% студентів ЕГ, низький рівень отримали 2,5% студентів КГ та більшість студентів ЕГ (72%). Отримані кількісні результати

ще раз підтвердили необхідність цілеспрямованої роботи у напрямку формування акмеологічної культури у майбутніх фахівців електров'язку, а саме у студентів ЕГ.

Діагностування результатів ступеня прояву показників за трьома критеріями дозволило з'ясувати загальний рівень акмеологічної культури майбутніх фахівців електров'язку, що відображено в таблиці 4.

Таблиця 4.

Загальний рівень акмеологічної культури майбутніх фахівців електров'язку на констатувальному етапі

Група \ Рівень	Високий		Задовільний		Низький	
	абс.	%	абс.	%	абс.	%
КГ	53	66	20	25,5	7	8,5
ЕГ	6	7	26	31	53	62

Як видно з таблиці 4, 62% студентів ЕГ та 8,5% студентів КГ віднесено до *низького рівня* сформованості акмеологічної культури. У них спостерігається байдуже або негативне ставлення до майбутньої професійної діяльності, їм притаманні поодинокі знання та несформовані професійні вміння. Такі студенти не можуть об'єктивно оцінити власні можливості у формуванні та підвищенні рівня акмеологічної культури, не вважають за потрібне саморозвиватися та самовдосконалюватися.

Студенти, яких віднесено до *задовільного рівня* сформованості акмеологічної культури (31% респондентів ЕГ та 25,5% КГ), позитивно ставляться до майбутньої професії, їм притаманні достатні знання і вміння в галузі новітніх інженерних технологій, натомість ці студенти недостатньо зацікавлені в професійному зростанні, їм притаманна шаблонність у професійній діяльності. У цих досліджуваних переважає пасивно-позитивне ставлення до акмеологічного підходу у власній професійній діяльності. Самооцінка здебільшого завищена.

Студентам, віднесеним до групи з *високим рівнем* сформованості акмеологічної культури (7% студентів ЕГ та 66% КГ), притаманне позитивне ставлення і постійний інтерес до інженерної теорії і практики. Вони впевнені в собі в процесі організації роботи з інженерними технологіями, їхня професійна діяльність має творчий характер. Вони об'єктивно оцінюють власні можливості в здійсненні програми професійного вдосконалення і прагнуть до подальшого розвитку свого потенціалу.

За допомогою критерію однорідності χ^2 ми визначили розбіжності початкового стану рівнів акмеологічної культури майбутніх фахівців електров'язку у студентів КГ і ЕГ.

Порівнюємо розподіл рівня акмеологічної культури майбутніх фахівців електров'язку контрольної групи з експериментальною на констатувальному етапі.

Для таких вимірювань доцільно використовувати критерій однорідності χ^2 (критерій Пірсона), емпіричне значення якого обчислюється за формулою:

$$\chi_{\text{емп}}^2 = \sum_{j=1}^k \frac{(f_{\text{емп}} - f_{\text{теор}})^2}{f_{\text{теор}}}$$

де $f_{\text{емп}}$ – емпірична частота по j -розряду; у нашому випадку абсолютна кількість студентів з тим чи іншим рівнем акмеологічної культури;

$f_{\text{теор}}$ – теоретична частота;

j – порядковий номер розряду;

k – кількість розрядів ознаки, у нашому випадку: $k=3$ (високий, задовільний та низький рівні);

Критичне значення χ^2 для рівня значущості $\rho \leq 0.05$ та $\rho \leq 0.01$ визначається за статистичною таблицею критичних значень статистичних критеріїв для різних ступенів свободи.

Кількість ступенів свободи при порівнянні 2 емпіричних розподілів визначається за формулою:

$$v = (k-1)(c-1),$$

де c – кількість порівняних розподілів,

2 – група №1 та група №2.

Отже, критичне значення χ^2 при кількості ступенів свободи $v=2$ дорівнює (при $\rho \leq 0.05$ та $\rho \leq 0.01$), відповідно: 5,99 та 9,21.

Було обчислено емпіричне значення χ^2 за наведеною формулою для студентів КГ та ЕГ на констатувальному етапі експерименту.

Отже, емпіричне значення критерію χ^2 порівняння обох груп майбутніх фахівців електров'язку на констатувальному етапі експерименту значно більше критичного. Тобто наявна суттєва відмінність між рівнем акмеологічної культури студентів майбутніх фахівців електров'язку.

Відтак, за результатами констатувального етапу експерименту ми дійшли висновку щодо необхідності здійснення цілеспрямованої, спеціально організованої роботи з підвищення ефективності формування акмеологічної культури майбутніх фахівців електров'язку в процесі професійної підготовки. Загальні результати констатувального етапу експерименту свідчать, що сучасний стан акмеологічної культури майбутніх фахівців електров'язку не відповідає вимогам, що ставляться суспільством до спеціалістів, покликаних працювати з сучасними інженерними технологіями, а також зі світовою технічною літературою. У процесі анкетування, тестування, обміну думками зі студентами і викладачами виявлено, що такий стан не задовольняє ні тих, хто навчає, ні тих, кого навчають.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Проведений комплекс діагностичних заходів виявив недостатній рівень сформованості акмеологічної культури майбутніх фахівців електров'язку в процесі професійної підготовки, а також дав змогу зробити наступні висновки про наявні особливості

акмеологічної культури студентів вищих технічних навчальних закладів:

1. Відсутність морально-психічної настанови і чіткої орієнтації студентів у питаннях акмеологічного професійного зростання. Це пов'язано з недостатньою сформованістю знань із психолого-педагогічних дисциплін, а також недостатньо розвиненими навичками володіння технічною англійською мовою.

ЛІТЕРАТУРА

1. Елисеєв О. П. Практикум по психології личности / О. П. Елисеєв. [2-е изд., испр. и перераб]. – СПб. : Питер, 2003. – 512 с.
2. Корнешук В. В. Математические методы исследования педагогических феноменов : [учеб. пос.] /

REFERENCES

1. Eliseev, O. P. (2003). *Praktikum po psikhologii lichnosti [Workshop on personality psychology]*. Saint Petersburg: Piter [in Russian].
2. Korneschuk, V. V. (2010). *Matematicheskie metody issledovaniya pedagogicheskikh fenomenov*

2. Неповною мірою сформовані рефлексивні вміння, які необхідні для професійного зростання майбутніх фахівців.

3. Акмеологічна невідповідність студентів до професійної діяльності як самодостатньої, самореалізаційної особистості.

Одержані результати переконливо засвідчують необхідність посилення уваги щодо подальшого формування акмеологічної культури майбутніх фахівців електров'язку в процесі професійної підготовки.

В. В. Корнешук. – Одеса : ВМВ, 2010. – 72 с.

3. Минько А. А. Статистический анализ в MS Excel / А. А. Минько. – М. : Издательский дом «Вильямс», 2004. – 448 с.

[*Mathematical methods of researching pedagogical phenomena*]. Odessa: VMV [in Russian].

3. Minko, A. A. (2004). *Statisticheskii analiz v MS Excel [The statistical analysis in MS Excel]*. Moscow: Izdatelskii dom «Viliams» [in Russian].

Ольга Юрьевна Очеретная,

*преподаватель кафедры лингвистической подготовки,
Одесская национальная академия связи им. А. С. Попова,
ул. Кузнечная, 1, г. Одесса, Украина*

ХАРАКТЕРИСТИКА УРОВНЕЙ СФОРМИРОВАННОСТИ АКМЕОЛОГИЧЕСКОЙ КУЛЬТУРЫ БУДУЩИХ СПЕЦИАЛИСТОВ ЭЛЕКТРОСВЯЗИ В ПРОЦЕССЕ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ ПОДГОТОВКИ

В статье идет речь об актуальности проблемы формирования личности специалиста электросвязи, которая требует тщательного изучения и решения. Целью данной статьи является выявление уровней сформированности акмеологической культуры будущих специалистов электросвязи в процессе профессиональной подготовки, а также описание этих уровней. Также в статье раскрыта структура формирования акмеологической культуры (компоненты, критерии, показатели) будущих специалистов электросвязи в процессе профессиональной подготовки. Представлен диагностирующий инструментальный оценивания уровней сформированности акмеологической культуры. Определение уровней сформированности акмеологической культуры будущих специалистов электросвязи в процессе профессиональной подготовки осуществлялась нами в соответствии с компонентами, составляющими структуру акмеологической культуры будущих специалистов электросвязи: акмеологическая грамотность, акмеологическая компетентность и профессионально-психологическая культура, каждый из которых представлен системой показателей. Оценка акмеологической грамотности происходила по мотивационно-ориентационному критерию с такими показателями: потребность в достижениях, мотивация успеха и избегания неудач, ценностные ориентации, акмеологическая направленность студента на «дело», «себя», «взаимоотношения»; владение техническим английским языком (тест-опросник измерения потребности в достижениях Ю. Орлова, методика диагностики личности на мотивацию успеха и избегания неудач Т. Элерса, владение техническим английским языком оценивали по результатам выполнения тестовых и учебных заданий по английскому языку по профессиональному направлению). Акмеологическая компетентность оценивалась по ценностно-самореализационному критерию по таким показателям: адекватная самооценка личностного потенциала и уровня попыток, удовлетворенность достигнутым уровнем реализации жизненных планов, гармоничность самореализации и саморазвития в различных сферах жизнедеятельности (тест-опросник «Оценка эффективности саморазвития как фактора достижения акме»). Для измерения показателей профессионально-психологической культуры по креативно-саморазвивающему критерию была применена методика Г. Олпорт «Диагностика реализации потребности в саморазвитии», а также «Диагностика уровня саморазвития» Л. Бережнова для диагностирования умения раскрывать и мобилизовать собственные усилия в любых ситуациях, успешного выполнения работы с целью самораскрытия скрытых возможностей. Итак, согласно определенным критериям и показа-

телям сформированности акмеологической культуры студентов, нами была разработана диагностическая программа обследования будущих специалистов. Проведенный комплекс диагностических мероприятий позволяет констатировать недостаточный уровень сформированности акмеологической культуры будущих специалистов электросвязи в процессе профессиональной подготовки. Полученные результаты свидетельствуют о необходимости усиления внимания к дальнейшему формированию их акмеологической культуры.

Ключевые слова: акмеологическая культура, уровни сформированности, будущие специалисты электросвязи.

Olha Ocheretna,
lecturer, Department of Linguistic Training,
Odessa National Academy of Telecommunications named after O. S. Popov,
1, Kovalska Str., Odesa, Ukraine

CHARACTERISTICS OF THE LEVEL OF ACMEOLOGICAL CULTURE MATURITY IN FUTURE TELECOMMUNICATION SPECIALISTS IN THE COURSE OF TRAINING

The paper outlines the relevance of the issue of forming telecommunication specialist's personality, which should be thoroughly studied and solved. The aim of the paper is to identify the levels of acmeological culture maturity in future telecommunication specialists in the course of training and to describe these levels. Also, the paper presents the description of the structure of acmeological culture formation (components, criteria, indexes) in the process of training future telecommunication specialists as well as diagnostic tools for assessing the levels of acmeological culture maturity. These levels were specified according to the components that comprise the structure of future telecommunication specialists' acmeological culture: acmeological literacy, acmeological competence, and professional psychological culture, either of which is represented by the system of indexes. Acmeological literacy was evaluated on the basis of motivational and evaluative criterion with the following indexes: the need for achievements, motivation for success and avoiding failure, value orientations, students' acmeological orientation at "work", "themselves", "relationships"; good command of technical English (test-inventory for assessing the need for achievements by Yu. Orlov, technique for diagnosing personality's motivation for success and failure avoidance by T. Elers; technical English skills were assessed according to the results of tests and assignments in English for Specific Purposes). Acmeological competence was evaluated on the basis of value-specific and self-realisation criteria according to the following indexes: reasonable self-esteem of personality's capacity and attempts level, satisfaction with the attained level of life projects realisation, balance of self-realisation and self-development in various spheres of life (test-inventory "Evaluation of the effectiveness of self-development as a factor of achieving "acme"). In order to measure the indexes of profession pedagogical culture on the basis of creative and self-realisation criterion, we used the technique developed by G. Olport "Diagnostics of realisation of need for self-development" as well as "Diagnostics of self-development level" by L. Berezhnov for identifying the ability to unlock and mobilise one's own efforts under any circumstances, successful work performance with the aim of self-revelisation of hidden capabilities. Thus, according to certain criteria and indexes of students' acmeological culture maturity, the diagnostic programme of examining future specialists has been developed. The complex of diagnostic measures makes it possible to state the insufficient level of acmeological culture maturity in future telecommunication managers in the course of training. The results obtained demonstrate the necessity for redoubling attention to the formation of their acmeological culture.

Keywords: acmeological culture, levels of maturity, future telecommunication specialists.

Подано до редакції 05.12.2016

Рецензент: д. пед. н., проф. Т. Ю. Осипова
